

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ 1

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Σελίδες από τους φεμινιστικούς αγώνες για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών. Οι σουφραζέτες

Η αποστολή μας

Θα ενημερωθούμε κυρίως για τον αγώνα που έκαναν οι φεμινίστριες εκείνες που ονομάστηκαν σουφραζέτες, με στόχο την απονομή πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες στη Μεγάλη Βρετανία.

Μελετώντας κείμενα, φωτογραφίες και αφίσες, θα διερευνήσουμε ορισμένα από τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησαν οι σουφραζέτες, τις μορφές που έλαβαν οι κινητοποιήσεις τους, τις αντιδράσεις που προκάλεσε η δράση τους. Στόχος μας είναι να συλλέξουμε τα στοιχεία εκείνα που θα μας επιτρέψουν να συντάξουμε το κείμενο της αγόρευσης ενός δικηγόρου που υπερασπίζεται στο δικαστήριο μια Αγγλίδα σουφραζέτα που συνελήφθηκε σε μια από τις διαδηλώσεις της εποχής για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών.

Η διαδικασία

1. Θα κρατήσουμε σημειώσεις, εντοπίζοντας τα σημαντικότερα σημεία των κειμένων που ακολουθούν. Οι φωτογραφίες και οι αφίσες θα μας διευκολύνουν να μπούμε στο κλίμα της εποχής.
2. Στη συνέχεια, θα προετοιμάσουμε (σε γενικές γραμμές) την αγόρευσή μας: Θα λάβουμε υπόψη τα εξής:
 - α) Στόχος μιας αγόρευσης συνηγόρου είναι να αθωωθεί ο κατηγορούμενος. Στην παρούσα αγόρευση πρέπει να γίνει καταρχήν επίκληση επιχειρημάτων που σχετίζονται με το ότι η πολιτική αρχή της ισότητας (των ανθρώπων) που αναγράφκε στα συντάγματα των κρατών του 19ου και του 20ού αιώνα απέκλεισε τις γυναίκες: προσπαθούμε να πείσουμε ότι είναι δίκαιος ο αγώνας της κατηγορουμένης, ότι είναι σωστό το αίτημα για το οποίο διαδήλωνε.
 - β) Τα επιχειρήματα μπορούν να επισημάνουν επίσης το γεγονός ότι η σύλληψη της διαδηλώτριας καταπατά τις συνταγματικά κατοχυρωμένες ατομικές ελευθερίες: πρόκειται για τα συνταγματικά δικαιώματα της «ελευθερίας του λόγου» και της ελευθερίας των πολιτών να διεκδικούν δικαιώματα, να διαδηλώνουν κ.λπ. (βλ. σχετικό κείμενο και φωτογραφίες/αφίσες).
 - γ) Η αγόρευση σε δικαστήριο είναι κειμενικό είδος προφορικού λόγου. Ταιριάζουν σε αυτό ρητορικές ερωτήσεις, χρήση του β' πληθυντικού προσώπου κ.λπ.
 - δ) Όπως έχετε ίσως παρατηρήσει σε αγγλικές ταινίες στις οποίες παρουσιάζονται δίκες, τις δικαστικές αποφάσεις τις έπαιρναν οι δικαστές της έδρας και ορισμένοι ένορκοι πολίτες. Εκείνη την εποχή, στις αρχές του 20ού αιώνα, οι γυναίκες δεν μπορούσαν να ασκήσουν το δικαστικό επάγγελμα ούτε να γίνουν ένορκοι. Αυτόν τον ανέθεταν μόνο σε άνδρες. Σε αυτούς, λοιπόν, απευθύνεται η αγόρευσή μας, αυτούς προσφωνούμε, ξεκινώντας την αγόρευση, από αυτούς ζητάμε την αθώωση τελειώνοντας.
3. Αποφασίζουμε ποιο μέλος της ομάδας θα κάνει μια σύντομη εισαγωγή στο θέμα και στο υλικό που μελετήσαμε (το εικονικό υλικό θα προβληθεί και σε οθόνη) και ποιο μέλος της ομάδας θα αναλάβει τον ρόλο του συνηγόρου. Τα υπόλοιπα μέλη θα υποδυθούν τους ενόρκους, καθισμένοι σε καρέκλες τοποθετημένες στη σειρά διαγωνία, απέναντι από τον συνηγόρο. Οι ένορκοι μπορούν να δείχνουν τις αντιδράσεις τους μόνο με εκφράσεις του προσώπου και χειρονομίες (όχι υπερβολικές).
4. Στην περίπτωση που δεν προλάβουμε να ολοκληρώσουμε την προετοιμασία μας εντός της διδακτικής ώρας, φροντίζουμε να την ολοκληρώσουμε είτε με μια συνάντηση της ομάδας εκτός σχολικού ωραρίου, είτε με επικοινωνία μέσω διαδικτύου, ώστε να είμαστε έτοιμοι για την παρουσίαση στο επόμενο μάθημα.
5. Η διάρκεια της συνολικής παρουσιάσής μας (της εισαγωγής και της αγόρευσης) πρέπει να είναι από 5 έως 7 λεπτά.
6. Απαντάμε σε όποιες απορίες των συμμαθητών προκύψουν από την παρουσίασή μας.

Υλικό προς διερεύνηση

Σημείωση: Στα κείμενα που ακολουθούν με όρθια γράμματα εντός αγκυλών εμφανίζονται πληροφορίες διευκρινιστικές, ενώ απλώς με όρθια γράμματα εμφανίζεται ό, τι ήταν υπογραμμισμένο στο πρωτότυπο κείμενο.

Κείμενο 1

Ψήφος: Η κοινή υπόθεση των γυναικών («The Common Cause»)

Πηγή: Δήμητρα Σαμίου, «Ψήφος: Η κοινή υπόθεση των γυναικών («The Common Cause»)» [κείμενο γραμμένο για μαθητές στο πλαίσιο του παρόντος φύλλου εργασίας]

Στη Μεγάλη Βρετανία, ο αγώνας των γυναικών για τα πολιτικά τους δικαιώματα ξεκίνησε ήδη από τα μέσα του 19ου αιώνα. Στη δεκαετία του 1860, ο γνωστός Άγγλος φιλόσοφος και οικονομολόγος Τζον Στιούαρτ Μιλ (John Stuart Mill) εξελέγη στη Βουλή των Κοινοτήτων με στόχο την κατάθεση πρότασης νόμου για την απονομή δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες. Το 1889 ιδρύθηκε ο «Γυναικείος Σύνδεσμος για την Ψήφο» (Women's Franchise League) και το 1897 η «Εθνική Ένωση των Γυναικείων Συλλόγων για την Ψήφο» (NUWSS: National Union of Women's Suffrage Societies). Οι σύλλογοι αυτοί δραστηριοποιήθηκαν επί δεκαετίες με ήπια μέσα (με την έκδοση εντύπων και τη συγγραφή πληθώρας άρθρων και τη διανομή φυλλαδίων, τη διοργάνωση διαλέξεων, τις επαφές με πολιτικούς και μέλη του Κοινοβουλίου), πιστεύοντας ότι έτσι θα έπειθαν για τις απόψεις τους και θα αποκτούσαν το εκλογικό δικαίωμα. Στην πραγματικότητα, όμως, η μία αποτυχία διαδεχόταν την άλλη.

Έτσι, με την είσοδο στον 20ό αιώνα δημιουργήθηκε μια ιστορική ιδιαιτερότητα. Καθόσον οι παρατεταμένες προσπάθειες φεμινιστριών-φεμινιστών για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών δεν είχαν καρποφορήσει, ορισμένες φεμινίστριες αποφάσισαν να αλλάξουν τακτική: να περάσουν «από τα λόγια στα έργα» («Deeds, not words»). Από τη στιγμή εκείνη χωρίστηκαν σε δύο ομάδες: από τη μια πλευρά βρίσκονταν οι μετριοπαθείς που αποκαλούνταν «suffragists»* και από την άλλη ιδρύθηκε το 1903 η «Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών» (WSPU: Women's Social and Political Union), με ηγετικές φυσιογνωμίες την Έμμελιν Πάνκκερστ (Emmeline Pankhurst) και τις κόρες της, τα μέλη της οποίας ήταν αποφασισμένα να αγωνιστούν με κάθε τρόπο, ώστε να κατακτήσουν όσο το δυνατόν γρηγορότερα την πολιτική ισότητα. Οι τελευταίες αποδείχτηκαν ιδιαίτερα μαχητικές και ονομάστηκαν σουφραζέτες («suffragettes»*). Η συνεργασία των δύο ομάδων φεμινιστριών υπήρξε αρχικά καταλυτική ως προς την εξήπλωση των κινητοποιήσεων, παρόλο που αργότερα οι σουφραζέτες κατηγορήθηκαν από πολλούς για τις βίαιες μεθόδους τους, κάνοντας πολλές γυναικείες συλλογικότητες να αποστασιοποιηθούν από την τακτική τους.

Οι αγγλίδες σουφραζέτες δεν δίσταζαν να διακόπτουν τις ομιλίες πολιτικών στο Αγγλικό Κοινοβούλιο ή σε άλλους δημόσιους χώρους, να διαδηλώνουν κατ' επανάληψη και κατά χιλιάδες, να φωνάζουν συνθήματα στους δρόμους, να μην πληρώνουν φόρους, και προϊόντος του χρόνου να προβαίνουν ακόμα και σε επιθέσεις σε δημόσια κτήρια, διεκδικώντας να ικανοποιηθούν άμεσα τα αιτήματά τους. Η ανυπακοή τους αυτή τούς στοίχιζε τη σύλληψη και φυλάκισή τους. Σε πολλές περιπτώσεις, οι σουφραζέτες άρχιζαν απεργία πείνας, με στόχο την απελευθέρωσή τους, θεωρώντας τους εαυτούς τους «πολιτικούς» και όχι «ποινικούς» κρατούμενους. Τότε, η αγγλική κυβέρνηση ακολούθησε την τακτική της αναγκαστικής (βίαιης) σίτισής τους για να μη διακινδυνεύσει την πιθανότητα θανάτου τους μέσα στη φυλακή.

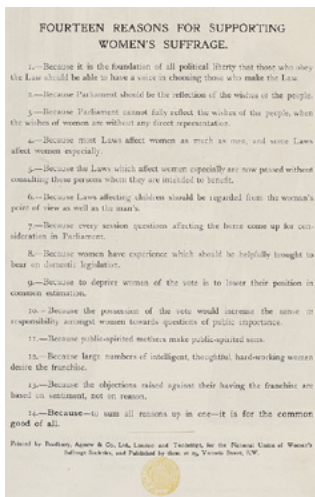
Η όλη κατάσταση υπήρξε εκρηκτική μέχρι και την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, με τον βρετανικό λαό και τα κόμματα να παραμένουν διχασμένα ως προς την απόρριψη ή την αποδοχή του αιτήματος. Με την έναρξη του πολέμου, οι σουφραζέτες στην πλειονότητά τους σταμάτησαν τον αγώνα για τα πολιτικά δικαιώματα και αποδέχτηκαν τη συνεργασία τους με την κυβέρνηση στα ποικίλα μέτωπα για την προετοιμασία και διεξαγωγή του πολέμου. Οι γυναίκες ανέλαβαν καθήκοντα και εισήλθαν σε υπηρεσίες που ήταν μέχρι τότε κλειστές για εκείνες. Εντέλει, ήταν πριν το τέλος του πολέμου (Φεβρουάριος 1918), όταν η βρετανική κυβέρνηση εθνικής ενότητας υπό τον πρωθυπουργό Λόυδ Τζωρτζ αποφάσισε να απονεμίσει εκλογικό δικαίωμα σε όσες Βρετανίδες ήταν άνω των 30 ετών, δηλ. στα 6 από τα 11 περίπου εκατομμύρια ενήλικων γυναικών, ώστε το ποσοστό τους να εξισορροπείται με εκείνο των ψηφοφόρων ανδρών. Η εξίσωση των εκλογικών δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών στη Μεγάλη Βρετανία επήλθε τελικά το 1928.

Την τακτική των Αγγλίδων σουφραζετών να κατακτήσουν με μαχητικό τρόπο το δικαίωμα της ψήφου μιμήθηκε ο φεμινιστικός κόσμος και σε άλλες χώρες. Ανάλογες προσπάθειες έγιναν στις ΗΠΑ, καθώς και σε μικρότερο βαθμό στη Γαλλία και αλλού. Ήταν η εποχή που όλος ο κόσμος μιλούσε για το ζήτημα των γυναικείων πολιτικών δικαιωμάτων. Στις Αμερικανίδες απονεμήθηκαν εκλογικά δικαιώματα τον Αύγουστο του 1920 με τη 19η τροποποίηση του Συντάγματος των ΗΠΑ, ενώ οι Γαλλίδες έπρεπε να περιμένουν το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου για να αναγραφεί στο Σύνταγμα της χώρας τους η κατοχύρωση της δικής του ισοπολιτείας (1944).

*Σημείωση: Και οι δύο όροι προέρχονται από την αγγλική λέξη «suffrage» που σημαίνει «δικαίωμα ψήφου». Οι οπαδοί των γυναικείων πολιτικών δικαιωμάτων (άνδρες και γυναίκες) αποκαλούσαν εξ αρχής τους εαυτούς τους suffragists σε όλα τα αγγλόφωνα κράτη. Ο όρος suffragette είναι παραφθορά του suffragist και αποδόθηκε στις αρχές του 20ού αιώνα ειδικά στις μαχητικές φεμινίστριες της «Κοινωνικής και Πολιτικής Ένωσης Γυναικών», από αγγλικούς δημοσιογραφικούς κύκλους. Εκείνες τον αποδέχτηκαν, προβάλλοντάς τον στη συνέχεια ως σύμβολο της μαχητικότητας του αγώνα τους.

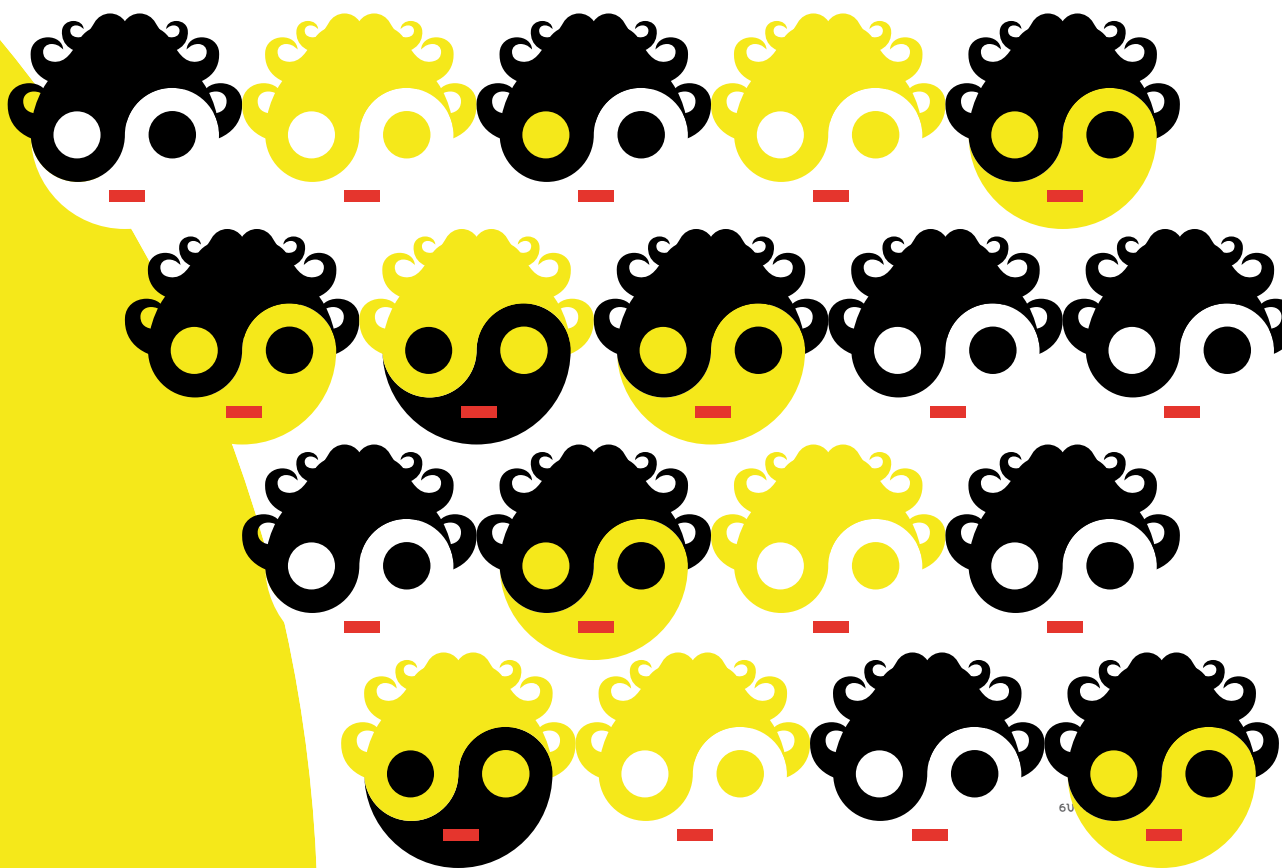
Κείμενο 2

ΔΕΚΑΤΕΣΣΕΡΙΣ ΛΟΓΟΙ ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΨΗΦΟΥ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

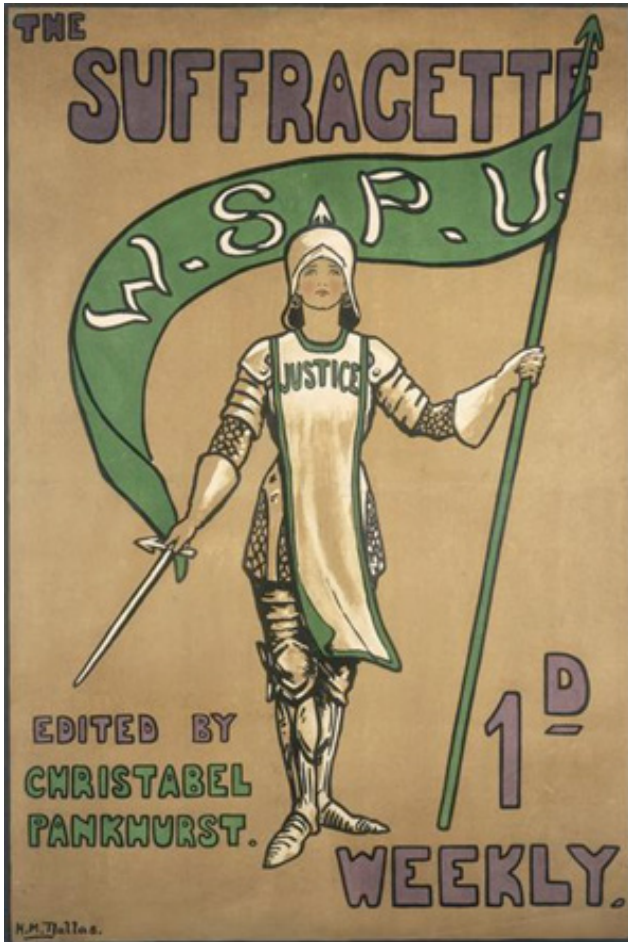

Πηγή: Εκδόθηκε από την «Εθνική Ένωση των Γυναικείων Συλλόγων για την Ψήφο» (National Union of Women's Suffrage Societies) αναπαράγεται διαδικτυακά στο www.bl.uk/learning/images/makeanimpact/suffragettes/large12615.html [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

1. Πατί είναι θεμέλιο κάθε πολιτικής ελευθερίας αυτοί που υπακούουν στον Νόμο να έχουν τη δυνατότητα να επιλέγουν αυτούς που φτιάχνουν τον Νόμο.
2. Πατί το Κοινοβούλιο πρέπει να αντανακλά τη βούληση του λαού.
3. Πατί το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να αντανακλά τη βούληση του λαού, όταν η βούληση των γυναικών μένει χωρίς άμεση εκπροσώπηση.
4. Πατί οι περισσότεροι Νόμοι αφορούν τις γυναίκες όσο και τους άνδρες, και κάποιοι επηρεάζουν ειδικά τις γυναίκες.
5. Πατί οι Νόμοι που αφορούν ειδικά τις γυναίκες αυτή τη στιγμή ψηφίζονται, χωρίς να ερωτώνται εκείνα τα πρόσωπα τα οποία προτίθενται να ωφελήσουν.
6. Πατί οι Νόμοι που αφορούν τα παιδιά θα έπρεπε να έχουν και τη γυναικεία οπτική όπως και την ανδρική.
7. Πατί κάθε ζήτημα που αφορά το σπίτι και την οικογένεια περνά από το κοινοβούλιο.
8. Πατί οι γυναίκες διαθέτουν εμπειρία που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί εποικοδομητικά στη σύνταξη του οικογενειακού δικαίου.
9. Πατί το να στερείς από τις γυναίκες την ψήφο σημαίνει ότι τις υποβαθμίζεις στο κοινό αίσθημα.
10. Πατί η απόκτηση ψήφου θα αυξήσει το αίσθημα της υπευθυνότητάς τους απέναντι στο δημόσιο συμφέρον.
11. Πατί μητέρες με ενδιαφέρον για το συλλογικό συμφέρον, θα μεγαλώσουν γίους αφοσιωμένους στο κοινό καλό.
12. Πατί μεγάλος αριθμός μορφωμένων, σκεπτόμενων, σκληρά εργαζομένων γυναικών επιθυμούν να αποκτήσουν δικαίωμα ψήφου.
13. Πατί οι αντιρρήσεις στο να έχουν δικαίωμα ψήφου βασίζονται στο συναίσθημα όχι τη λογική.
14. Πατί –για να συνοψίσουμε όλους τους λόγους σε έναν– είναι για το κοινό συμφέρον όλων.

Φεμινιστικό έντυπο

Η «Σουφραζέτα», εβδομαδιαία εφημερίδα που εκδιδόταν στην Αγγλία από την «Κοινωνική και Πολιτική Ένωση Γυναικών» (WSPU: Women's Social and Political Union)

Πηγή: Ιστότοπος Museum of London, <http://www.museumoflondon-prints.com/image/68616/womens-social-and-political-union-hilda-dallas-the-suffragette-1912> [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

Στιγμιότυπα από τις κινητοποιήσεις φεμινιστριών στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ

Οι αγγλίδες σουφραζέτες Άνι Κένι (Annie Kenney) και Κρίσταμπελ Πάνκχερστ (Christabel Pankhurst) κρατούν πανό, στο οποίο αναγράφεται: «Ψήφος στις γυναίκες»

Πηγή: Ιστότοπος Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Women's_suffrage_in_the_United_Kingdom [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

Φεμινίστριες κολλούν αφίσες για την «Ψήφο των γυναικών»

Πηγή: Ιστότοπος The Gender Press, <https://genderpressing.wordpress.com/2015/01/23/feminism-the-first-wave-2/> [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

Διαδήλωση φεμινιστριών στην Πενσυλβάνια Άβενιου, στην Ουάσιγκτον, 3/3/1913

Πηγή: Ιστότοπος National Women's History Museum, <https://www.nwhm.org/education-resources/activities/womans-suffrage-tours> [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

Γαλλία, 26 Απριλίου 1914: Δράση υπέρ των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών (προσομοίωση εκλογικού τμήματος γυναικών) από το «Σύνδεσμο για το (πολιτικό) Δικαίωμα των Γυναικών» (League du Droit des Femmes)

Πηγή: Ιστότοπος delcampe net, http://images.delcampe.com/img_large/auction/000/127/804/416_001.jpg?v=1 [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

Μεγάλη Βρετανία: Διαδήλωση φεμινιστριών για την ψήφο

Πηγή: Ιστότοπος Story of Women Ground Breakers, <http://www.bydewey.com/storyofwomen.html> [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

Μεγάλη Βρετανία: Σύλληψη φεμινίστριας διαδηλώτριας από την αστυνομία, 1914

Πηγή: Ιστότοπος της Εγκυκλοπαίδειας Britannica για παιδιά <http://kids.britannica.com/comptons/art-174340/A-British-suffragette-is-arrested-after-having-participated-in-an> [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

Το πανό στη φωτογραφία γράφει: «Το να ζητάς ελευθερία για τις γυναίκες δεν είναι έγκλημα. Οι φυλακισμένες του αγώνα για την ψήφο δεν θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται ως εγκληματίες»

Πηγή: Ιστοτόπος Sister suffragette <https://www.pinterest.com/empol188/sister-suffragette/> [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]

Αφίσα διαμαρτυρίας για τη βίαιη σίτιση σουφραζετών στη φυλακή. Κείμενο αφίσας: «Μεταχείριση των πολιτικών κρατουμένων από την κυβέρνηση των Φιλελεύθερων»

Πηγή: Ιστοτόπος Oakham school https://www.oakham.rutland.sch.uk/Academic/Departments/History/History_Courses/GCSE_History.aspx [Τελευταία πρόσβαση: 14/2/2015]